

Arzenik in nikotin

To sta dve najbolj strupeni snovi, ki se že dokaj časa z velikim uspehom uporabljate za zatiranje zajedalcev na sadnem drevju. Njun učinek je omejen samo na zajedalce živalskega rodu izvečine na žuželke.

Arzenik je strup za želodec. Najneznatnejša količina, ki jo žuželka použije, jo gotovo umori. Z njim zatiramo zlasti ličinke zavijača, razne druge gosenice, brošče in sploh objedače, ki delajo škodo na sadnih rastlinah na ta način, da objedajo mlado lističje (mali zimski predic in dr.), ali pa žive v plodovih, ki jih na ta način uničujejo (črvivost). Arzenik se da uspešno uporabljati v omenjene svrhe samo v jako redki vodni raztopini kot škropivo. Navadno ga ne rabimo samega zase, ampak ga dodajamo drugim škropivom, ki so namenjena v obrambo pred glivičnimi boleznimi, torej bakreno-apneni (bordoški) ali žvepleno-apneni (kalifornijski) brozgi, ker so žuželke, ki jih nameravamo zatirati z arzenikom, dostopne uprav takrat, ko se po sadnem drevju začno razvijati in širiti glivične bolezni. To skupno zatiranje glivičnih in živalskih zajedalcev z enim delom je zelo važno in dandanes upeljano po vsem svetu. Na ta način si prihranimo mnogo časa, truda in tudi snovi (materiala), potemtakem tudi stroškov.

Arzenik za zatiranje zajedalcev na sadnem drevju se dobi dandanes prosto v trgovini v treh različnih pripravkih. Spojenega z apnom imenujemo apneni arzenijat (tovarniški imeni: arezin in meritol); spojen s svincem, da svinčeni arzenijat, v zvezi z bakrom pa znano švajnfurtsko zelenilo (tovarniško ime: zelenilo urania in dr.). Vsi trije pripravki se dobe v obliki praška in so v vodi lahko raztopni.

Sicer so vse tri našete arzenikove spojine jako strupene in nevarne za vsako žival in človeka. vendar pa se ta nevarnost a previdnim ravnanjem prav lahko odvrne. Apneni arzenijat (arezin in meritol) je izmed vseh treh razmeroma še najmanj nevaren in se dandanes ta spojina najbolj priporoča, tudi zaradi tega, ker je najcenejša, pa vendar dovolj učinkovita.

Rabimo ga vedno le primešanega k bakreno-apneni ali žvepleno-apneni brozgi, in sicer ga vzamemo na 100 litrov brozge — 25 do 30 dkg. Samega zase, raztopljenega v vodi, navadno ne rabimo, ker se prehitro vsede na dno posode in ker mlado lističje zelo ožge.

Svinčeni arzenijat se uporablja prav tako kakor apneni, samo s to razliko, da ga je treba vzeti na 100 litrov brozge 40—50 dkg. Ljudem in živalim je še bolj nevaren nego apneni. Ako pod drevjem kosimo ali pridelujemo zelenjavo, ga še celo ne kaže rabiti.

Švajnfurtsko zelenilo se pa sme dodajati samo bakreno-apneni (bordoški) brozgi, nikdar pa ne žvepleno-apneni. Vzeti ga smemo na 100 litrov brozge največ 8—10 dekagramov. Izmed vseh treh je ta arzenikova-spojina najbolj nevarna in se dandanes zelo opušča.

Kakor že rečeno, treba z arzenikovimi škropivi ravnati zelo previdno. Med škropljenjem si privežimo čez nos in usta vlažen robec, ki ne ovira dihanja, zabranjuje pa dostop brozge v usta, nos in dihala. Oči si zavarujemo s širokokrajnim klobukom ali s primernim ščitom. Ko z delom prenehamo, si takoj temeljito umijemo roke in obraz. Posod, v katerih so bili arzenikovi pripravki, ne uporabljamo za živila, čeprav so dobro pomite. Da izključimo vsako nevarnost, škropimo zadnjič najmanj pet tednov pred trgatvijo. Ako pridelujemo pod drevjem zelenjad (zlasti na pr. solato, zelje in druge razstline, katerih nadzemjske dele uživamo), nikakor ne smemo škropiti z arzenikovimi pripravki, razen če rastline med škropljenjem dobro pokrijemo. Prav tako moramo opraviti košnjo pod drevjem najmanj šele tri tedne po zadnjem škropljenju. Samo ob sebi je umevno, da tudi živine pasti ne smemo pod drevjem, ki smo ga ravnoka: škropili z arzenikovim škropivom. Tudi tu je treba čakati vsaj tri tedne, da dež spere škropivo s trave. Medtem ko drevje cvete, se nikdar ne sme škropiti z arzenikovimi škropivi, ker bi s tem ovirali

oplodbo in spravili v nevarnost čebele. Mno-goletna izkušnje kažejo, da je škropljenje pred cvetenjem in takoj ko drevje odcvete, najbolj učinkovito.

Nikotin je pri nas v tobačnem izvlečku že od nekdaj znano in najbolj razširjeno sredstvo za zatiranje sadnih zajedalcev. Njegov učinek je drugačen nego arzenikov. Je to tako imenovani dotikalni strup, ker morilno vpliva na žival, le od zunaj, ako pride z njo v dotiko (prilичno tako kakor arborin). Deloma vpliva na dihala, deloma tudi na živčevje. Posebno dobro se obnese pri sesajočih žuželkah (sesačih), kakor so na pr. pred vsem listne in krvave ušice, bolhači, kaparji, stenice itd. Pokazalo se je pa, da sam tobačni izvleček ne učinkuje zadostno, zato ga pripravljamo z milom, ki je tudi samo zase učinkovit dotikalni strup. V te svrhe uporabljamo mazavo milo (nevtralno

kalijevo mlo). Priporočajo kot primes k tobačnemu izvlečku tudi apno.

Za listne ušice in podobne sesače pripravimo tobačni izvleček z mazavim milom tako, da raztopimo na pr. v 10 litrih vode 30—40 dkg tobačnega izvlečka, v drugi posodi pa tudi v 10 litrih vode ravno toliko mazavega mila, ki ga je treba pa prej raztopiti v 1 litru vroče vode. Ko je tobačni izvleček in milo raztopljeno, zlijemo obe raztopini skupaj, pa imamo 20 l škropiva.

Apneno nikotinovo škropivo, ki je istotako za razne sesače, si pripravimo tako, da raztopimo na pr. v 20 litrih vode 50 dkg tobačnega izvlečka in 45 dkg gašenega apna. To škropivo je jako učinkovito, pa mnogo cenejše in preprostejše nego z mazavim milom. — Brozgo s tobačnim izvlečkom treba kmalu uporabiti, ker sicer izgubi učinkovitost. H.

Odbiranje plemenskih bikov

Plemenske živali morajo imeti vse najboljše lastnosti, ako hočemo, da bo tudi njih potomstvo prvovrstno. Dobre plemenske živali pa dobimo potom odbiranja, ki mora biti smotreno in strogo. Pravilna in skrbna odbira je poglobljena stvar pri vzreji plemenskih živali in le ona nam jamči za dober uspeh živinoreje.

Po dežeiah, kjer je živinoreja dobro razvita, plačujejo tujci za plemensko živino visoke cene. Tega pa ne delajo brez preudarka, ampak zato, ker so prepričani, da jim bodo nakupljene živali njihovo živinorejo toliko zboljšale, da se bo izdani denar dobro obrestoval.

Znano je, da podedujeta lastnosti na potomstvo tako krava kot bik, toda ne vsak v enaki meri; zato je treba odbirati za pleme najboljše krave in bika. Še posebno veliko važnost pa moramo polagati na dobre plemenske bika. Krava, ki ima na pr. veliko podedljivo napako, prenese to napako, ako se ista podeduje že v prvem pokolenju, kvečjemu na kakih deset potomcev; slab bik pa pomnoži svoje slabe podedljive lastnosti v neprimerno večjem številu potomcev kot pa krava. Večkrat povzroči slab plemenski bik celi okolici veliko škodo, ker skvari vse potomstvo dotičnega kraja.

Že iz tega sledi, da mora biti bik v resnici tak, da bo prenašal kolikor mogoče dobre lastnosti na svoj zarod. Za plemenskega bika ni prikladno vsako moško tele;

plemenjake je treba vestno izbirati. Živinorejci to vse premalo upoštevajo in pripuščajajo za pleme dostikrat take živali, ki gotovo niso primerne za to. To pa se vedno maščuje, ker od slabega bika tudi ne moremo pričakovati dobrega naraščaja. Povsod kjer se brigajo živinorejci za napredek živinoreje, skrbe gospodarji tudi za nabavo v resnici dobrih bikov in ne gonijo svojih krav k manjvrednim bikom.

Dober plemenski bik mora biti predvsem popolnoma zdrav; le od takega bika lahko pričakujemo tudi zdravo potomstvo.

Pasma mora biti čista. Plemenski bik mora imeti čim več lastnosti, ki so značilne za dotično govejo pasmo.

Biti mora dobrega pokolenja. Čim večje je število dobrih prednikov, od katerih izvira plemenski bik, tem bolj gotovo in tem več dobrih lastnosti bo prenesel na svoje potomstvo, in tem redkeje se bodo pojavljale razne slabe lastnosti.

Pri odbiranju bikov moramo predvsem dognati, kakšni so bili bikovi predniki; dognati je treba, če so bili predniki dobri za razplojo, če so imeli obilen zarod in če so prenašali dobre lastnosti na svoje potomstvo. V krajih, kjer je zelo razvito mlekarstvo, naj se ugotovi, če izvira bik od take krave, ki je bila dobra molznica in je bila tudi iz takega rodu, ki je bil znan, da je dober za molžo.

Pri odbiru bikov moramo gledati tudi na bikovo zunanost, kajti plemenski bik mora

bik že po svoji zunanosti pravi tip bika in dobro razvit. Majhne napake se sicer še lahko prezre, in to posebno takrat, ako ima bik tudi precej dobrih lastnosti; večjih in resnih napak pa nikdar ne smemo prezreti. Posebno pa moramo upoštevati sledeče:

Glava mora biti sicer močna, toda nikdar pretežka in predolga; rogovi ne smejo biti pretežki in tudi ne preveč krivo postavljeni.

Prednji del telesa mora biti krepak. Vrat mora biti krepak in ne pretenak, podvratnik ne premajhen. Pleča ne smejo biti prestrma in prazna. Rebra morajo biti lepo obokana in ne preploščnata. Prsa naj bodo široka in globoka.

Hrbet naj bo raven, dovolj širok in ne vzbočen. Pleča naj se lepo prilagajo in prislanjajo ob prsa, ne smejo biti prazna in ne pretresna.

Križ mora biti širok in naj tvori s hrbtom čim bolj ravno črto.

Noge morajo biti primerno visoke, ravne, čvrste in ne pretanke; biti morajo pravilno postavljene ter ne smejo biti sabljaste ali pa preveč naprej oziroma nazaj postavljene. Kolena in skočni členi morajo biti dobro razviti; nikdar ne smejo biti preozki. Bik mora biti na splošno močnih kosti.

Važno vlogo igra nadalje prehrana. Plemenske bika moramo predvsem krepko krmiti. Če jih hranimo samo s senom in slamo, ne bodo dolgo časa obdržali svoje plemenske moči. Prvovrstno travniško seno in oves sta za bika najvažnejši krmili. Nezdobljenega ovsja naj dobi bik dnevno do

2 kg; treba ga je tudi redno napajati in mu nuditi sveže vode. Preveč tečno pa bika tudi ne smemo krmiti, ampak tako, da ohrani svojo plemensko moč in pa, da se ne odebeli preveč pri tem.

Plemenskega bika ne smemo imeti vedno zaprtega v hlevu, ampak mu moramo dati priložnost, da se razhodi in razgiblje; če je le mogoče, naj se bik poleti pase. Nekateri živinorejci se boje bikov zaradi tega, ker postanejo dostikrat divji in nevarni; velikokrat je to posledica slabega in nepravilnega ravnanja. S plemenskim bikom moramo postopati pametno in previdno, tako postane bik navadno s časom dober in miren. Bika smemo rabiti za pleme, ko je star že poldrugo leto, prej pa nikakor ne. Za popolno plemensko uporabo pa je sposoben, ko je star vsaj dve leti. Nekateri pripuščajo bika prezgodaj in delajo s tem sebi in drugim veliko škodo; posledica tega pa je seveda nazadovanje govedoreje.

Dobre bika rabimo za pleme do pet let, ker do te dobe najboljše podedujejo svoje lastnosti na potomstvo. S pravilnim krmiljenjem in negovanjem, z uporabo za vožnjo, nadalje s pasenjem pa lahko ohranimo bika deset let, pa tudi delj časa sposobnega za plemenitev. Da ne postane bik preveč debel, ga vpregajmo za lahke vožnje, ker mu pregibanje zelo koristi. Na vožnje ga moramo naučiti že pred končanim drugim letom. Dobrega bika plemenjaka moramo čim delj časa ohraniti uporabnega; zato ga moramo kar najbolj vestno in pravilno oskrbovati in krmiti, da se nam prezgodaj ne pokvari. C.

Živino je treba snažiti

Živino moramo redno in dobro snažiti. Znan je živinorejski pregovor, ki pravi, da je dobro snaženje živine, polovico krmiljenja. Razna izkustva potrjujejo, da je to popolnoma res. Vedno pa se najde še dosti takih živinorejcev, ki preveč zanemarjajo svojo živino in na snaženje iste polagajo vse premalo važnosti.

Poleg dobre krme in primernih hlevov, je za dober razvoj živine nujno potrebno, da pravilno negujemo živalsko kožo. Temeljito znaženje kože je pri vseh živalih neobhodno potrebno, in sicer ne samo radi tega, ker je dobro očiščena žival lepša za pogledati, ampak tudi zato, ker pravilno osnažene živali dajo večji užitek in ker je čistost kože za ohranitev zdravja nujno potrebna. Koža

ni samo za to tu, da pokriva in varuje živalsko telo pred raznimi zunanjimi vplivi, temveč ji pripadajo še razna druga opravila, ki so za zdravje in delovanje živalskega telesa precejšnjega pomena. Koža urejuje zlasti živalsko telesno toploto, s čemer je omogočeno, da se ista ohrani pri določeni višini. Skozi kožo žival tudi diha; to dihanje se vrši podobno kakor s pljuči, vendar v manjši meri. V koži se nahajajo posebne žlezice, tako zvane znojnice in lojnice. Po znojnicah se izločuje iz kože znoj, po lojnicah pa loj. Z izločevanjem znoja pripomorejo znojnice v veliki meri k uravnavanju telesne toplote. Loj ali maščoba iz lojnic pa ohranja in pravi dlako svetlo, kožo pa voljno in mehko.

Na koži se izceja telesni znoj in z znojem se sprimejo na koži izcedila iz lojnih žlez, potem telesne luskinge, prah in druga nesnaga; sve to pa napravljaja na koži umazano maščobno prevlako, ki ovira delovanje kože in ne pusti svežega zraka skozi kožo v telo. Obenem pa ta prevlaka na koži zmanjšuje tudi občutljivost kože in povzroča vnetje na koži, nadalje pospešuje razna okuženja in nudi raznemu mrčesu ugodno priliko, da se lepo nemoteno razvija in širi dalje.

Razna nesnaga onemogoča izločujoče delovanje kože, ker zamaši lojnih žlezicam ustja; prav tako ovira izstop različnim izločbam iz lojnih in znojnih žlez in tako vpliva zelo slabo na celo telo. Obenem se začne ta nesnaga razkrajati, kar povzroča občutek srbenja. Treba se je le spomniti, kako neprijeten občutek ima človek, če pride prah na znojno kožo in kako hitro nas to primora do umivanja in brisanja. Kar pa človeku dobro de, tudi živali ne bo škodovalo.

Žival, ki ni redno snažena, nima nikdar pravega počitka in miru; to pa zelo slabo vpliva tudi na delovanje drugih organov, kakor na pljuča, prebavila in srce. Z rednim snaženjem pa odpravimo vse takšne in podobne nedostatke, ter pripomoremo k temu, da koža lahko vrši svojo važno nalogo.

Iz vsega navedenega je dovolj jasno razvidno, da je pravilno delovanje kože zelo važno in velikega pomena za zdravje živali. Pravilno pa deluje koža le tedaj, če jo ohranimo vedno čisto in snažno, zato pa jo moramo vedno primerno negovati. Zavedati se moramo tega, da imajo živali itak že v sebi velik nagib za snažnost; najboljši dokaz za to nam nudi razna divjačina. Prav tako opazujemo tudi pri oni goveji živini, ki je zunaj na paši, da se vedno snaži s svojim raskavim jezikom in je valed tega navadno zelo čista.

Popolnoma drug slučaj z živino pa je v hlevu; tu nima žival na razpolago zadosti prostora. Poleg tega pa hleve dostikrat premalo čistimo in tako se nabira v njih razna nesnaga, katere se živina ne more ubraniti in ki ji zelo škoduje. Žival si sama ne more veliko pomagati, ker se vsled pretesnega prostora ne more zadostno gibati in obračati; zato pa ji moramo pomagati mi in jo redno dobro snažiti.

Za snaženje živine potrebujemo krtačo (ščet) in čohalo. Najboljša je krtača iz svinjskih ščetin. Krtačo je najbolje vleči v smeri dlake in sicer tako dolgo, da postane koža gladka in snažna.

Prah, ki se nahaja na živalski koži, odstranimo s krtačo; nadalje odstranimo razne nesnažne snovi, ki se oprimejo kože, ko žival leži, izločen in posušen znoj in razen mrčes, ki bi se sicer naselil na živalski koži in nadlegoval živali.

Nekateri živinorejci rabijo čohalo kot edino orodje za snaženje živine; vendar pa moramo vpoštevati, da se z ostrim čohalom živina rani, tako da je cela koža polna majhnih ranic. Vsled tega naj bi čohalo služilo le v toliko, da se krtača ob njem osnaži in očisti od prahu. S čohalom snažimo nalahko le živali z močno in debelo kožo, nikdar pa ne živali z nežno kožo. Razno umazanost, ki se sprime in prisuši na dlako in kožo, moramo najprvo razmehčati z mlačno vodo in šele nato odstraniti s čohalom ali pa krtačo. Po nogah ne smemo nikdar drgniti s čohalom, ampak samo s krtačo. Očistiti moramo vso kožo in ne samo posameznih delov; snažiti pričnemo na zgornjih delih, a ne narobe, ker bi sicer padala nesnaga na že osnažena mesta.

Živina, katere redno ne snažimo, zelo trpi; prah in razen mrčes povzroča močno srbenje kože. Živina se radi tega drgne, kakor pač le more, da bi se znebila te nadloge. S prahom in drugo nesnago se zadela in zamašijo kožne luknjice, znojnice in lojnice, kar močno ovira pravilno delovanje kože.

Živino snažimo enkrat, največ dvakrat dnevno. Snažiti pa moramo vso živino, brez razlike na njeno starost. Nekateri se izgovarjajo, da ni dobro snažiti mlade živine, kar pa seveda ni res. Tudi pri mladi živini se nabira nesnaga na koži.

Snaženje delovnih volov, ki so močno potni ali pa od dežja mokri, naj se vrši slično kakor pri konjih. Vodo je treba najprvo dobro izžeti, nato naj se živali s slamo do suhega odrignejo in nazadnje pokrijejo. Pravo snaženje s krtačo pa se vrši šele potem, ko je koža že popolnoma suha.

Žrebeta čistimo z mehko krtačo in čunjno. Snaženje kože pri žrebetih je prav tako potrebno, kakor pri odraslih konjih.

Snaženje kože se vedno dobro izplača; z mnogimi poizkusi je dokazano, da vpliva pravilno čiščenje kože zelo dobro na mlečne žleze in da daje taka krava, ki jo dnevno dobro čistimo več mleka, kot pa ona, ki je sploh ne čistimo ali pa samo slabo čistimo.

Popravek. V 12. številki »Gospodarja in gospodinjec mora stati v naslovu prvega članka ... terovih olj in ne tekočih olj, kot je pomotoma postavljeno,

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Gojitev čebule

V Sloveniji postaja čebula vsako leto bolj pomembna poljščina in je bilo lansko leto z njo posajene že 700 hektarjev njivske zemlje. Dobra čebula mora biti trda, vedno sveža in se mora dolgo ohraniti.

Čebula ljubi rahlo humozno zemljo, ki jo moramo leto poprej ali pa zgodaj jeseni izdatno pognojiti s hlevskim gnojem. Sveži gnoj škoduje. Zrak in toplota sta predpogoj za dober uspeh. Sadi naj se čebula zgodaj spomladi, kakor hitro je to mogoče, tako da je pri početku rašče deležna še zimske vlage v zemlji. Če pazljivo gojimo čebulo in ji dobro gnojimo, jo lahko pridelamo na hektarju 300 q in tudi več. Toliko pa se jo pri nas žal le malokdaj pridelava.

Pridelek od 300 q čebule odvzame zemlji 72 kg dušika, 32 kg fosforjeve kisline in 80 kg kalija.

To rastlinsko hrano moramo dati njivi s hlevskim gnojem in pa, kar se je izborno izkazalo, tudi z umetnimi gnojili.

Da bi se praktično ugotovilo, na kak način se najceneje pridelek poveča in pa zboljša, so se lansko leto v okolici Ljubljane in Ptuja izvedli poskusi z umetnimi gnojili. Najboljši pridelki so bili tam, kjer je bila njiva jeseni pognojena s hlevskim gnojem in potem zgodaj spomladi — 2 do 3 tedna pred saditvijo — pognojena na en hektar še s 100 kg apnenega dušika, 200 kg superfosfata in 200 kg 40%ne kalijeve soli ali na 1000 m² (10 arov) z eno desetino pravkar navedene množine posameznih gnojil. Pridelek se je na taki polnognojeni njivski zemlji povečal na enem hektarju za 4000—6000 kg čebule (ali za 400—600 kg na 1000 m²). Stroški za umetna gnojila na hektar so bili 700 din (na 1000 m² 70 din). Ako računamo za 1 kg čebule en dinar, je znašal čisti dobiček z ozirom na uporabo gnojil povprečno 5000 din na en hektar (ali 500 din na 1000 m²).

Taki poskusi so se izvedli v ptujskem okraju pri posestnikih: Francu Prelogu v Zagorjih in Franu Šešerku v Dornavi.

Posestnik Babnik Martin v Tomačevem pri Ljubljani je napravil pa tale poskus na dveh parcelah po 1000 m² (10 arov). Eno parcelo je gnojil s 10 kg apnenega dušika, 20 kg superfosfata in 20 kg 40%ne kalijeve soli, druga parcela pa je ostala negnojena. Polnognojena parcela je dala 2840 kg čebule,

negnojena parcela pa samo 2040 kg čebule. Razlika v pridelku je znašala 800 kg čebule. Za gnojila je izdal 70 din. Potemtakem je znašal z ozirom na umetna gnojila čisti dohodek 730 din, če računamo, da je prejel za 1 kg čebule en dinar.

Čebula na polnognojeni parceli je bila debela, bolj razvita in popolnoma zdrava, ona na negnojeni parceli pa slabša.

Kakor se je pri poskusih ugotovilo, vpliva zlasti kalij na pridelek in ga napravi zdravega, trdega in trpežnega, predvsem pa znatno poveča pridelek čebule.

Kmetovalci, ki pridelujejo čebulo, naj sami poskusijo tako gnojiti v dosego boljšega pridelka.

K. P.

KUHINJA

Ocvrti krompirjevi cmoki za juho. Šest srednjedebelih krompirjev skuham. Skuhane olupim min stlačim ali zribam. Ko se zriban krompir shladi, ga pridenem mešanici 6 dlk surovega masla, 3 rumenjakov in primerno soli. Moke pridenem le toliko, da testo zveže. Iz te mešanice oblikujem prav majhne emoke, katere omočim v raztepenem jajcu, osušim v drobtincah in ocvrem na masti. Kot zakuho jih dam na govejo, na postno ali na ribjo juho.

Rujava ribja juha. Na razbeljeno mast ali maslo denem eno drobno, na rezine zrezano čebulo, en na rezance zrezan korenček in malo na rezance zrezane rumene kolerabe. Ko ti pridatki nekoliko zarumene, jih obložim s koščki osnaženih rib. Ribe po obeh straneh opečem. Opečene pobrem iz posode in denem v skledo. Pridatke potresem z moko. Ko moka zarumeni, zalijem jed s krompirjevko, fižolovko ali grabovko. Za duh pridenem en lavorov list, vejico timeza, vejico petršilja, vejico šatraja in par zrn popra. Ko jed nekaj minut vre, jo precedim na koščke ribe, ki sem jih dala v lonec. Juha naj samo prevre, na kar jo dam z ocvrtimi krompirjevimi cmoki na mizo.

Špinača. Špinačo zberem, operem in prištavim na vrelo vodo. Da ostane lepo zelena, jo nekoliko pokrijem in jo takoj osolim. Ko je kuhana, kar je prav hitro, jo ocedim, osvežim z mrzlo vodo in prav na drobno sesekljam ali pretlačim skozi sito. Sesekljano ali pretlačeno špinačo denem na blede-rumeno prežganje. Prežganje napra-

vim iz žlice masti, pol žlice moke in pol žlice drobtin. Za duh pridenem malo strtega česna in drobno sesekljanega zelenega peteršilja. Špinačo zalijem z juho. Nazadnje ji primešam žlico kisle smetane. Če rabim špinačo kot postno jed, jo zalijem z nezavretim mlekom. Za bolne in okrevajoče, pridenem gotovi špinači eno celo jajce. Jajce ubijem kar v jed in takoj prav dobro premešam.

Dobra rozinova potica. Testo napravim takole: Najprej postavim kvas iz 2 dkg kvasa, žlice sladkorja in treh žlic mlačnega mleka ali mlačne vode. Kvašček postavim na topel kraj, da vzide. V skledi mešam 10 dkg kuhanega ali surovega masla, 3 žlice sladkorne sipe, 2 rumenjaka, primerno soli in tri četrt kg suhe moke ter toliko toplega mleka, da je testo bolj mehko. Testo prav dobro stepem in postavim pokritega na topel prostor, da vzide. Vzhajano testo stresem na z moko potresen prtič in ga razvaljam za mezinec na debelo. Nadev napravim takole: 12 dkg surovega masla mešam s tremi rumenjaki, žlico kisle in žlico sladke smetane, lupinicami od pol limone in snegom iz treh beljakov. Nadev razmažem po testu in potresem s 40 dkg rozin. Rozine zberem že prejšnji večer, jih operem v topli vodi, osušim in polijem z rumom. Posodo, v kateri so, pokrijem, da se navzamejo rumovega duha. Po rozinah potresem pest na drobne rezine narezanih olupljenih mandeljov, pest sesekljanega citronota, pest drobtin in dve pesti sladkorja. Testo trdo zvijem, dam v dobro pomazano obliko in na topel prostor, da potica vzide. Vzhajano potico spečem v pečici ali v peči. Pečem jo dobro uro.

DOMAČA LEKARNA

ga Vročnični bolniki imajo zapečena usta. Dobro jim dene, če jim daš v usta s sladkorjem potroseno rezino limone ali v mrzli vodi namočeno češpljo. Ko se egreje, daš drugo. Pijača za take bolnike je mandljevo ali kumarino mleko. limonada ali kaplja vinskega kisa. Umivanje bolnika z oksano mrzlo vodo mu da silno dobro. Seveda se ne sme bolnik izmučiti pri umivanju, to se naredi na hitro in previdno. Pod posteljo vročničnega postavi škač čiste vode. Voda vleče vročino in slab zrak nase. Čebulo razreži in postavi v plitvi posodi. Vsrkala bo slab duh nase. Menjaj jo vsakih 6 ur. Tudi paradižnikovo in solničnično listje vleče slab duh nase.

ga Sree razgraja. Operi dve pesti suhih črešenj, zalij s pol litrom sveže vode in po-

stavi k ognju toliko, da se napnejo, potem osladi in pij. — Na srce si deni s kisom pokropljene melise. Tudi obkladki kisa ali mrzle vode so dobri. Kajenje in tudi bivaenje v zakajenih prostorih škoduje.

ga Grenke kaplje za želodec. Vratiča, grenke detelje in vrednika vzemi po 45 gr, angelike, jaščerice, berjana po 15 gr, španske mete in dežena po 6 gr. Razreži, potolči (les na lesu), zalij z litrom dobrega zganja in postavi v vroč pesek ali na sonce. Ko je stalo tam teden dni, precedi in jemlji po žlički pol ure pred kosilom in pred večerjo.

ga Za vetrove in napenjanje. Štiri pesti črne mete, štiri tavžentrože, štiri žlice janeža, žlico kumne, žlico pelina in žlico pomarančnih olupkov — vse razreza in potolčeno deni v prsten lonec, nalij vode toliko, da pokrije, kuhaj 3 ure, precedi in ko se je ohladilo, primešaj dobre slivovke, tako da bo vsakega polovico. Jemlji predpoldne po žlici.

Kmetijski nasveti

Kakšna hrana je najboljša za pitanje prešičev? Najboljša hrana za pitanje prešičev je koruza. Ta napravi na prešiču najboljše in najokusnejše meso. Koruzo dajejo prešičem celo ali pa zdrobljeno najbolj prikladno pa je, ako pokladamo prešičem kuban koruzni zdrob. Odsvetovati pa je, da bi pokladali prešičem celo koruzo; taka koruza gre dostikrat neprebavljena skozi živalsko telo. Prešiče, ki jih hočemo hitro izpitati, hranimo predvsem s koruzo. Koruza napravi zelo zrnat špeh, ki je bolj rumenkaste barve.

Dobra krma za pitanje prešičev je nadalje krompir in repa; pokladamo jih kuhane, poparjene ali pa vsaj dobro zdrobljene in pomešane s kakim močnejšim krmilom. Zmrzel krompir se mora dobro otajati, nato pa takoj kuhati ali pariti ter pokladati. Pokvarjen krompir lahko škoduje in ga ne smemo pokladati. Krompir in repa imata sama na sebi premalo redilnih snovi in zato moramo poleg teh krmil pokladati še primerna močna krmila, kot otrobe in oljne tropine. Dobra krma za prešiče je tudi pesa in korenje; prav tako pa moramo seveda tudi tem krmilom dodati razna močna krmila. — Zito daje prešičem pač izvrstna močna krmila; toda pri krmiljenju prešičev z žitom se moramo vedno dobro zavedati tudi cene raznih vrst žita in moramo pokladati prešičem vedno le tiste vrste, ki se najbolj izplačajo. Ako nameravam pitane prešiče prodati, moramo že takrat predno jih začnemo pitati, točno izračunati, koliko nas bo stala hrana in koliko mislimo približno izkupiti za pitane prešiče. To je odvisno vedno od vsakokratne cene v dotičnem kraju. Če so cene zadosti visoke, potem se nam vedno izplača dokupiti vsaj nekaj močnih krmil; v nasprotnem slučaju pa se moramo predvsem omejiti na to, kar smo sami pridelali.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denar. Skupni devizni promet na ljubljanski borzi je znašal v preteklem tednu 4.853.000 Din. Za razne tuje valute so plačevale banke sledeče zneske: češka krona 1.52 Din, italijanska lira 2.15 Din, francoski frank 2.18 Din, avstrijski šiling 8.55 Din, švicarski frank 10.90 Din, holandski goldinar 26 Din, kanadski dolar 47.50 Din, ameriški dolar 47.90 Din, angleški funt 235 Din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Mariboru 23. marca. Na ta sejem je bilo prignanih skupno 496 komadov živine in sicer 110 volov, 373 krav, 2 konja, 5 bikov in 6 telet; prodanih pa je bilo skupno 276 komadov. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: Debeli voli 4—4.50 Din, poldebeli 3.50—4 Din, vprežni voli 3.25—3.75 Din, biki za klanje 3.20—3.60 Din, klavne krave debele 3.25 do 4.50 Din, plemenske krave 3—3.75 Din, krave klobasarice 1.50—2.50 Din, molzne krave 3.50—3.75 Din, breje krave 2.50 do 3 Din, mlada živina 3.50—4 Din, teleta 4.50 do 6 Din.

CENE

g Trane cene v Ljubljani dne 15. marca. Govedina: mesto I. vrste 10—12 Din, meso II. vrste 8—10 Din, meso III. vrste 6—8 Din za kg. — Teletina: meso I. vrste 12—16 Din, meso II. vrste 10—14 Din za 1 kg. — Svinjina: meso I. vrste 11 do 16 Din, meso II. vrste 10—15 Din; slanina domača 14—15 Din, slanina hrvaška 15—16 Din, salo domače 15 Din, salo hrvaško 16 Din, mast 18 Din, šunka 18—20 Din, prekajeno meso I. vrste 18—20 Din, prekajeno meso II. vrste 16—18 Din, prekajeni parklji 7 Din, prekajena glava 8 Din za 1 kg. — Drobnica: koštrunovo meso 8—10 Din, jagnjetina 12—14 Din, kozličevina 16—18 Din za 1 kg. — Perutnina: piščanec 10—16 Din komad, piščanec zaklan 20 Din kg, kokoš 20—26 Din komad, kokoš zaklana 18—24 Din kg, petelin 20 do 26 Din komad, petelin zaklan 18—24 Din kg, raca 20—28 Din komad, raca zaklana 20—24 Din kg, gos 16—24 Din kom., gos zaklana 12—18 Din kg, golob 3—4 Din komad, zajec domač 8—14 Din komad. — Klobase: sveže kranjske 20 Din, polprekajene kranjske 24 Din, suhe kranjske 20 Din, prekajena slanina 20 Din za 1 kg. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 2 Din li-

ter, maslo surovo 22 Din, maslo čajno 32 dinarja, maslo kuhano 34 Din, sir bohinjski 24 Din, sirček 6 Din, sir pol-ementalec 24 Din, sir trapist Ia 22 Din, sir trapist IIa 20 Din za 1 kg. — Jajca: 0.50—0.65 Din komad. — Kruh: beli 4.25 Din, polbeli 4 Din, črni 3.25 Din za 1 kg. — Sadje: jabolka I. vrste 12 Din, jabolka II. vrste 7 Din, jabolka III. vrste 4 Din, češplje suhe 5—8 Din, suhe hruške 4—6 Din, orehi 6—7 dinarjev, orehi luščeni 18—22 Din za 1 kg.

g Mlevski izdelki v prodaji na drobno: moka št. 0 3.50 Din, moka št. 2 3 Din, moka št. 4 3 Din, moka št. 6 2.50—2.75 Din, kaša 4 Din, ješprenj 4 Din, ješprenček 5 do 7 Din, otrobi 1.50 Din, koruzna moka 2.25 Din, koruzni zdrob 3 Din, pšenični zdrob 4 Din, ajdova moka I. vrste 5 Din, ajdova moka II. vrste 4.50 Din, ržena moka 3 Din za 1 kg.

g Žito: pšenica 200—220 Din, rž 170 Din, ječmen 165 Din, oves 160 Din, proso 145 Din, koruza 120—125 Din, ajda 145 Din, fižol ribničan 220 Din, fižol prepeličar 280 Din, grah 600 Din, leča 600 Din za 1 meterski stol.

g Kurivo: trda drva 90 Din, trda drva žagana 100 Din, mehka drva 70 Din za en prostorni meter.

g Krma: seno sladko 45 Din, seno polsladko 40 Din, seno kislo 35 Din, slama 30 dinarjev za 1 meterski stol.

g Zelenjava: solata glavната 12 Din, solata endivija 6—8 Din, solata radič domač 10 Din, solata radič inozemski 14 Din, zelje zgodnje 2 Din, zelje pozno 1 Din, zelje rdeče 1.50 Din, zelje kisel 2.50 Din, fižol luščen 3—5 Din, čebula 1.50 Din, krompir 1 Din, repa 1 Din, repa kislá 1.50 Din, korenje 4 Din, peteršilj 12 Din, zelenjava za juho 4 Din, pesa rdeča 1 Din za 1 kg.

Masčevanje zavrjnenege snubca. A. H. S. Hčerka je snubca-pijanca zavrnila, zato se je pa ta masčeval s tem, da ji je o pustu napravil sramotilnega moža iz slame. Dokazov zato zaenkrat še nimate, ampak prepričani ste, da je res on to napravil. Vprašate, čez koliko časa ga lahko še tožite. — Tožbo lahko vložite že sedaj proti neznanemu storilecu. Vložiti jo pa morate tekom treh mesecev od dne, ko ste zvedeli za kaznjivo dejanje in za storilca. Če pa tekom dveh let ne boste ugotovili storilca, bo tožba radi žaljenja časti proti njemu zastarana.

PRAVNI NASVETI

Oprostitev vojaške službe. P. M. Posestnica ima sina, ki je potrjen za devet mesecev. Hčerka se je l. 1935 omožila, ker ste mislili, da bo sin oproščen vojaške službe. Davčni predpis na zemljarini znaša 176 din. Kako bi dosegli oprostitev sina. — Sin nima zakonitih pogojev za oprostitev. Zato bo moral odslužiti odrejani mu rok.

Razparceliranje gmajne. J. G. Vprašajte pri oni oblasti, ki je dala gmajno razparcelirati.

Priznana, a še neizplačana pričnina. V. M. S. O. Šla ste za pričo neki stranki na sodišče in priznali so vam 48 dinarjev. Pravda je že končana, plačila pa še niste dobili. Vprašate, kam se naj pritožite. — Svetujemo vam, da osebno ali pa pismeno prosite tisto sodišče, kjer ste bili zaslišani kot priča, da iztirja že priznano pričnino od tiste stranke, ki vas je predlagala za pričo.

Dolgotrajna pravda. V. M. S. O. Pred več kot enim letom je bila sodba izrečena na prvi stopnji. Nasprotnik se je pritožil in sedaj čakate že dobro leto pa pravda še ni končana. Vprašate, kako bi mogli doseči čim-prejšnjo dokončno rešitev te pravde. — V civilnih spornih zadevah imamo navadno tri tri stopnje, ki rešujejo pravdo. Če je prva stopnja že izrekla sodbo in se je nasprotnik pritožil, potem mora zadevo rešiti še druga stopnja in potem tretja in šele tedaj bo stvar dokončno rešena. V ugodnih razmerah, če višja sodišča ne bi imela nerešene spise iz prejšnjih let, bi se nekako smelo računati, da se spisi rešijo na II. in III. stopnji tekom 6 mesecev. Zaenkrat pa morate računati z dejstvom, da ima najvišje sodišče zaostanke radi nezadostne zasedbe sodišča v prejšnjih letih in traja sedaj tudi več kot leto dni predno se z najvišjega sodišča vrne rešen spis.

Stezanje živine po tujem svetu. F. Predno sosedu prepoveste stezati pri oranju živino po vašem novo kupljenem travniku, poizvedujte pri zanesljivih ljudeh, če je res vaš sosed s svojimi posestnimi predniki vred v zadnjih 30 letih pri oranju njive obračal živino na sedaj kupljenem travniku. Če tega ni delal v tej dobi, ni mogel take pravice priposestevovati in mu to sedaj lahko prepoveste in, če se ne bo uklonil prepovedi, ga lahko tožite, če se vam zdi to tožbe vredno. — Zagraditi pa ne smete travnike, sicer vas bi lahko tožil sosed radi motenja posesti, ker je v zadnjih letih pri oranju stezal živino po vašem svetu.

Kmetški dolg. K. F. Vaš dolg, ki ste ga napravili l. 1928 pri posestniku, se po uredbi zniža na polovico, ki jo bo treba odplačati v 12 letnih obrokih s 3% obresti. Bojite se, da bi se posestnik izgovarjal, da je denar posodil njegov sin, ki nima nobenega imetja in je torej v slabšem gmotnem položaju, kakor

vi, vsled česar bi vi izgubili zaščito. — Če vam je denar posodil posestnik, je vaša bojazen neupravičena. Menda ne bo težko dokazati, kdo vam je denar posodil, ali posestnik ali njegov sin. Če se bo spor obravnaval pred sodiščem, boste morali tam navesti vse dokaze o tem, da vam je denar posodil posestnik in ne njegov sin.

Upnik, ki je v slabšem gmotnem položaju kakor dolžnik. R. I. H. Niste povedali, kakšne so vaše imovinske razmere, opisujete le upnikove, ki trdi, da je v slabšem gmotnem položaju, kakor vi in vam ne prizna zaščite! Ker nimamo nobenih podatkov o vas, ne moremo povedati našega mnenja. Po uredbi dolžniki ne uživajo zaščite, če so v boljšem gmotnem položaju od svojih upnikov. Ob sporu odloči za dolžnika krajevno pristojno okrajno sodišče.

Prestavitev drvarnice. I. R. Če je okrajno načelstvo odredilo prestavitev drvarnice, bo znalo tudi svoj odlok izvršiti. Kar tja se obrnite, pa povejte kaj vas teži.

Vloga v hranilnici. H. V. Nujno potrebujete denar za plačilo bolniških stroškov. Hranilnica pa odklanja izplačilo vloge. Vprašajte, če vam je dolžna izplačati toliko, kolikor rabite za bolniške stroške. — Če se je hranilnica okoristila z zaščito, je dolžna izplačevati vlogo po odobrenem odplačilnem načrtu. Tega lahko vpogledate pri njej. Če pa ni pod zaščito, vam mora vlogo izplačati po pravilni odgovedi.

Plačilo dolga s hranilno knjižico. J. P. Kmet vam je dolžan vsoto denarja. Ponuja vam hranilne knjižice ali pa plačilo dolga v 18 letih. Vprašate, kaj bi bilo boljše. — To boste morali že sami presoditi. Pojdite v hranilnico in vprašajte, kako in kdaj se vam bo vloga izplačala. Na ta način vam ne bo težko presoditi, katera ponudba je ugodnejša za vas.

Tuje drevje na travniku. M. P. K. Mejaš vašega travnika je posekal hraste v svojem gozdu, ki jih je podiral kar tako, da so padali na vaš travnik. Ne da bi vas vprašal, je te hraste kar na vašem travniku dal predati v pragove in jih zložil na vašem svetu. Vprašate, če lahko ta les odpeljete s svojega travnika. — Ne. Če je sosed brez vašega privolenja na vašem travniku pripravil in zložil pragove, ste ga mogli tekom 30 dni tožiti radi motenja posesti. Sedaj ste ta rok že zamudili. Po cenilcih dajte ugotoviti škodo, ki se vam je napravila in to vam bo moral mejaš povrniti, če ne zlepa, pa s tožbo.

Deset krivice... Z. F. T. Če mislite, da ste bili pri sklepanju menjalne pogodbe ogo-ljufani, potem ovadite krivca pri državnemu tožilcu. Ovadbo lahko napravite pri domačem okrajnem sodišču. Seveda morate prevdariti, kaj in kako boste ovadili. Navesti morate le resnična dejstva. Če bi v ovadbi navedli kaj neresničnega, boste lahko še toženi radi obrekovanja.